

Budapest Kortárs Tánc Főiskola
Táncművész BA szak

ÖNÁLLÓ STÍLUSÚ TÁNCOS

SZAKDOLGOZAT

Készítette: Csasznyi Blanka Flóra

Témavezető: Bakó Tamás

2017.

TARTALMOJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	2
MOTIVÁCIÓ	3
„TÁNCOS LESZEK” GYERMEKI ELHATÁROZÁS	5
„TÁNCOS LESZEK” DIÁKKÉNT	8
ISKOLÁK, IRÁNYZATOK	9
BEMELEGÍTÉS, EGYÉNI MUNKA.....	11
NYITOTTSÁG.....	12
ÖN-INSPIRÁCIÓ	14
HÍD AZ ISKOLA ÉS A SZAKMA KÖZÖTT	16
NÉZŐPONTOK	18
KONKLÚZIÓ	20
REFERENCIÁK.....	22

BEVEZETÉS

A szabadság a kortárstánc sajátja. Erről az állításról rögtön az jut eszembe, hogy a szabadság csak valamihez képest értelmezhető. Ha visszaugrunk egy pár korszakot a modern táncok kialakulásához, ahol a „szabadság” és a „tánc” fogalma elkezdett egyre gyakrabban egy lapon szerepelni láthatjuk, hogy a kötöttség feloldása adta a modern táncok szabadságát.

Az modern tánc úttörőinek újító gondolatai szinte kivétel nélkül a klasszikus hagyományok megtagadásáról vagy meghaladásáról szóltak, így kiindulópontnak a régi szolgált. Például Martha Graham, aki a balett légies, íves, könnyed mozgásvilágával szemben egy erőteljes dinamikájú, a gravitációt kihasználó és nem ellene dolgozó, szögletes, a test vonalainak íveit megtörő táncstílussal hozott új szint a táncéletbe a huszadik század közepén. Ennek a korszaknak a hagyománybontó, tagadó tendenciája egyfajta tiszta, fejlődő ívet eredményezett a táncvilágban.

A régi kérdések újragondolása által új, személyes vonalak jelentek meg. Az új vonalak többféle új esztétikát, testhasználatot, táncos testet jelentettek, melyek a későbbiekben a különböző technikák sajátosságaivá váltak. Ma visszatekintve biztosan nem kevernénk össze egy balett táncost egy Cunningham táncossal, hiszen mindkét technika más úton alakítja a táncos izomzatát, folyamatos és profi művelése más-más esztétikai megjelenést eredményezett. Persze ez annak a ténynek az eredménye, hogy a huszadik században még sokkal jellemzőbb volt, hogy egy táncos huzamosabb ideig egy társulatnál, vagy koreográfusnál maradt és egy bizonyos technikában képezte mesterfokra a testét.

Manapság már nem csak a táncfejlődés íve sokkal komplexebb az alkotók vagy produkciók szempontjából, hanem ezzel párhuzamosan táncosként is egyre nagyobb divat és irány a szabadúszás. Mivel sokkal több a munkára pályázó táncos, mint a befogadó társulat vagy project, így a kereslet és a kínálat erős off balanszban van, így felmerül bennem a kérdés, hogy ez az arányában kevés kereslet mire is irányul, és mi az út ezen „elvárások” megvalósítására. Erre a kérdésre nem egy helyes választ keresek, hanem válaszokat, példákat, lehetőségeket, választható utakat szeretnék megvizsgálni, hiszen rengeteg táncos út van már a szabadúszásig is.

Más-más táncművészeti intézmények más-más prioritásokkal, táncos tantervvel működnek, nem csak a céljuk, de a megvalósítás útja is különbözik. De vajon tudjuk-e az iskolai évek alatt, hogy mire, milyen irányban is képezzük magunkat, tudatos-e hogy milyen irányban fejlesztjük a testünket, milyen stílust képviselünk, vagy ez majd a szakmai évek során dől el? Mert az iskolából kilépve a kortárstánc élet valóban rendkívül szerteágazó és színes, már-már a táncból is elrugaszkodó lehet, hiszen határokat lép át, teret bont, művészeti ágakat fon össze. Így valóban a szabadság a kortárstánc sajátja, de fel lehet készülni arra a szabályra, hogy nincs szabály?

MOTIVÁCIÓ

Tapasztalataim szerint, hogy egy egyén mikor kezd el táncot gyakorolni, nagyon széles skálán mozog. Táncolni kortól függetlenül szeretünk, a felszabadító öröm és nyitottság megtapasztalása kedvéért gyerekek, felnőttek és idősek is olykor szívesen lépnek ki a mindennapok monotonitásából. Itt persze a táncról, mint kedvtelésről beszélek nem, mint hivatásról... hogy valaki mikor kezd el táncot gyakorolni és mikor hozza meg a döntést (ha egyáltalán hoz ilyen döntést), hogy komolyan a táncnak szenteli az életét, időben valószínűleg két külön ponton történik az életében.

A nagy döntéshozatal és a kezdeti tervek után, a tánctanulással kapcsolatos tapasztalások során ugyanakkor nagyon hasznos az újratervezés szükségességének érzékelése, a hibázás felismerése és elfogadása, és a rugalmas irányváltatás készségének elsajátítása. Ez természetesen mind a tapasztalatra épül, és minél többet tud az embert, annál jobban rálát, hogy mit nem tud. Saját magamnak ez egy olyan folyamat, mint egy fekete foltokkal borított térkép felfedezése, mely során, minél több helyet ismerek meg, annál jobban nyílik meg a látóköröm és merek belegondolni, hogy vajon hány helyen nem járhattam még.

Persze a tapasztalatok másik mellékhatása az adott téma felfedezése és tágulása mellett a realitás erősödése is. Ha összehasonlítanám a terveimet a táncsal kapcsolatosan a kezdetektől mostanáig, akkor az egyik legkikristályosodottabb tendenciának azt mondanám, hogy egyre reálisabb célokat tudok magam elé tűzni.

Az egyre növekvő realitás és tapasztalatok által egyre jobban erősödő és tisztuló kép az, ami a témaválasztásomat inspirálta, és így ezen a ponton, ahol most vagyok, bízom benne, hogy pár hasznos gondolatot tudok megosztani a pályakezdő táncosokkal, mindemellett a munkafolyamatban lévő kutatások során még több, újonnan felmerülő saját kérdésre is találok majd választ.

A szakdolgozat vázaként saját élményekre támaszkodva fogom vizsgálni a bevezetőben feltett kérdéseket, így a dolgozatban a tendenciák vizsgálata során említett intézményeket, csoportokat, munkahelyeket az alapján fogom kiválasztani, hogy töltöttem-e el ott időt, vagy fűz-e hozzájuk személyes kapcsolat.

„TÁNCOS LESZEK” GYERMEKI ELHATÁROZÁS

Idén kaptam elsőként a lehetőséget, hogy gyerekekkel dolgozhassak együtt. A Budapest Alapfokú Művészeti Iskola 9-13 évesek csoportjával kezdtem meg a közös táncolást 2016 szeptemberében. Ez az új tapasztalás visszaemlékeztetett saját gyerekkoromra, hiszen pont ebben a korban, pontosan 9 évesen kezdtem el a tánctanulást a Magyar Táncművészeti Egyetem (akkor még Magyar Táncművészeti Főiskola) 0. évfolyamos diákjaként.

Nagyon sokáig azt állítottam, saját emlékek alapján és pár, a szüleim által elmesélt történetből, hogy itt született meg a nagy döntés bennem, hogy táncos akarok lenni. Azóta sok minden történt és így ezt a kijelentést már részben önámításnak érzem. Azt tudtam, hogy szeretek táncolni, hogy más érzés, amikor táncolok, mint a sportolás vagy a rajzolás, amiket szintén nagyon kedveltem, de a tánc mégis kedvesebb volt számomra és ez elég volt ahhoz, hogy időm nagy részét a táncnak akarjam szentelni. Szüleim kellő támogatásának köszönhetően ez már ebben a fiatal korban lehetővé vált a gyakorlatban is, így kezdtem el a Magyar Táncművészeti Főiskolán táncokat tanulni; főként balettet, de volt karaktertánc órák és képességfejlesztésünk is.

A kezdeti lelkesedésem nagy volt, szerettem bejárni, de mivel a hangsúly a tánctechnikák tökéletes megtanulásán volt, nem pedig a tánctanulás gyakorlásán, tanulásra való inspiráción, ami által a gyermekség sajátosságai; a játékoság, a kíváncsiság, és az önkifejezés helyet kap és kibontakozhat a tanulás folyamatában, hamar falakba ütköztem. Fizikailag a testem nem volt ideális a balett technika profi művelésére hosszútávon, így eltanácsolt az iskola vizsgabizottsága.

Ebben így utólag nincs semmi furcsa, hiszen nem én voltam az iskola „célközönsége”, az olyan egyén, akinek adottságai megfelelőek ahhoz, hogy már fiatal kortól a balett technika követelményei alapján alakítsák, neveljék. Hogy erre mindkét oldalról rájőjjünk, az intézmény tanárai és én is, kellett pár év, és ha hosszútávon végül nem is dolgoztunk együtt, rendkívül hasznos tapasztalat volt az ott eltöltött idő. Mikor elhagytam az iskolát még mindig gyerek voltam és még mindig nem állítom, hogy tudtam volna, hogy táncos akarok lenni, azt viszont már tudtam, hogy balett táncos nem akarok lenni.

Most kicsit túllendülve a gyermekkor személyes táncsal való tapasztalatain visszatérnék a gyerekcsoportomhoz. Angelus Iván a Budapest Tánciskola igazgatója kért fel a csoport tanítására pár héttel a tanév kezdete előtt. A viszonylag spontán megegyezés pontosítására és felmerülő kérdések tisztázására szervezett találkozásunk végén, ajándékba kaptam tőle az aktuálisan témába vágó, *Táncoskönyv* című könyvét, többek között a „Játékok” fejezet miatt, pár segítő példa gyanánt, inspirációnak. A könyv valóban nagyon hasznosnak bizonyult a gyerekekkel való foglalkozás folyamatában, hiszen iránymutatóként szerepelt az alapelvek tisztázásában. Egy háromlábú szék egyik lábához tudnám hasonlítani, az én esetemben a másik két láb a saját intuitív és tapasztalatok által akkor éppen helyesnek vélt kezdeményezéseim és a gyerekek által összegyűlt csoport pillanatnyi állapota volt. Mikor ez a három dolog együtt működött, az-az az intuícióm és a csoport jelen(ben)léte összhangban volt, ezt még alá is tudtam támasztani a leírt inspiráló gondolatokkal, a szék stabilan állt.

Később, ahogy haladtunk a csoporttal és kezdett megerősödni a kölcsönös bizalmunk a gyerekekkel egymás iránt, többségben kialakultak saját játékaink, hiszen a bizalom által megtanultuk egymást inspirálni. Ennek köszönhetően év közben elhagytam a könyv forgatását, több gyakorlattal dominánsabb lett, ami a teremben történik a csoport és köztem, már saját tapasztalatokból is tudtam ihletet meríteni, de az év vége felé ismét elővettem a könyvet lapozgatásra, pár gondolat visszaidézésére, amik jelentős szereppel bírnak számomra, ha gyerekekről és táncról van szó.

Saját gyermekkori tapasztalataim, majd a gyerekekkel való együtt töltött idő után arra a konklúzióra jutottam, hogy gyermekkorban a tánc szerepe akkor szerencsés a gyerekek életében, ha az a tánc élvezetére, az együtt táncolásra, a kapcsolatteremtésre épül. Adja meg a lehetőséget arra, hogy valaki később már tapasztaltabb korában dönthessen a tánc mellett, mint hivatás, de gyerekként sem lehetségesnek, sem célnak nem tartom, hogy elhatározza valaki, hogy táncos lesz, hiszen még nem rendelkezik a szükséges tapasztalattal és rálátással, hogy felmérje a szakmával járó követelményeket, és elhatározásának következményeit. Ilyen végcél kitűzése nélkül azonban nagyon is a gyerektánc mellett állok, amennyiben a gyerek is érdeklődik iránta, hiszen személyiség formáló ereje van, test, szellem és lélek együtt, összhangban dolgozik a táncolás során. Innentől a gyerekek számára ez nem csak torna, hanem egy teljes és egyedi élmény lehet.

Az első bemutató órám után a kedves szülőktől kaptam két nagyon inspiráló hozzászólást az órához. Az egyik: „Már nagyon vártam, hogy lássam az órát. A lányom nem szokott sokat mesélni az óráiról általában, de a táncórákról nagyon sokat beszél. Már értem, hogy miért, látom milyen boldogok.” A másik: „Örülök, hogy végre találtunk egy olyan helyet, ahol gondolkodni is megtanulhatnak a gyerekek, nem csak mozogni.”

Számomra ez a két visszajelzés azért is maradt meg és hatott inspirálóan, mert rámutat, hogy a táncóra nem csak a teremben kezdődik el és ér véget, hanem hatással van az életünkre a táncterem kívül.

„TÁNCOS LESZEK” DIÁKKÉNT

Idő elteltével, ha valaki valóban úgy dönt, hogy a táncot választja hivatásául, az erre való felkészülésnek az egyik alternatívája a táncművészetekkel foglalkozó intézmények és iskolák látogatása. Professzionális táncoktatást országonként csupán pár intézmény kínál, és ezek is egyedien más-más irányokat céloznak meg, de mivel a tánc szakma ma már egy kifejezetten internacionális irányba halad, könnyedén tudomást szerezhethetünk ezekről az intézményekről az interneten keresztül.

A tánc maga azonban mégiscsak egy gyakorlati tevékenység, így a világhálóról szerezhető információk mennyisége és hitelessége, bármilyen fejlett is a technika manapság, megkérdőjelezhető és limitált. Én személy szerint legjobb iránynak azt tapasztaltam, ha az írott és digitális forrásokon túlmenően személyesen veszi fel a kapcsolatot az érdeklődő az érdekelt intézménnyel. Ilyen lehetőség például az iskola, vagy társulat által tartott nyíltnapok, előadások látogatása, illetve a konzultálás az adott közösségben mozgó, dolgozó emberekkel: táncosokkal, diákokkal, tanárokkal. Az előadásokon, órákon és beszélgetéseken szerzett élmények, még ha egyelőre csak szemléltető szögből történnek is, személyes, átélt impulzusokat adnak, amik segíthetnek az irányválasztásban.

A sikeres döntéshozatalhoz mindemellett elengedhetetlen az is, hogy önmagunkkal, képességeinkkel és céljainkkal is tisztában legyünk egy bizonyos fokig. Persze még ha kellő önismerettel, és a célul kiválasztott helyről hasznos információkkal is rendelkezünk, csak akkor fog kiderülni, hogy terveink mennyire voltak reálisak, mikor megtapasztaljuk az ott tanulás folyamatát a saját bőrünkön.

Én a Budapest Kortárstánc Főiskola diájaként, 14 évesen az akkor még létező középiskolai szakon kezdtem meg a kortárstánccal való intenzív foglalkozást. Ekkoriban diákként az volt az egyik feladatunk, hogy minden félév megkezdése előtt munkatervet írjunk az adott félévre és az idő leteltével, reflektálva a munkatervünkre és a félév alatt történetekre, önértékelést írjunk. Ennek a folyamatnak a szüntelen gyakorlása során jöttem rá arra, hogy a tervek tökéletes teljesítése nem létezik. A törekvés fontos, és bár van a maximalizmusnak is pozitív oldala, de összességében a hibázás felismerése, a hibázás lehetőségének elfogadása és az újratervezés képessége nélkül főleg romboló hatású.

Így visszamenőleg az iskolás periódust egy formálódó folyamatnak látom. Ha az ember szerencsés és szorgalmas, megteszi a kellő előkészületeket, hogy megtalálja azt a helyet, ahol fejlődni és tanulni tud, akkor hasznos és jó ott időt tölteni, ha útközben valahol hosszútávon elakad és kiderül, hogy ő vagy a hely mégsem az, aminek elképzelte, akkor viszont mindenképp tovább kell menni.

ISKOLÁK, IRÁNYZATOK

Minden táncművészeti főiskolának megvan a maga egyedi arculata, tanrendje, távolról nézve mégis fellelhető néhány azonos irányzat bizonyos intézményeknél. Én táncos diákként töltött éveim során két fő iránnyal találkoztam. Az egyik irány a főleg klasszikus balett képzést előtérbe helyező iskolák, amit számomra a Magyar Táncművészeti Egyetem képviselt, a másik a kortárstánc oktatásra szakosodott intézmények, ami az esetemben a Budapest Kortárstánc Főiskola volt.

A klasszikus balett képzést előtérbe helyező intézmények abból a szempontból tradicionálisabbak, hogy egy technika elveit helyezik a képzés középpontjába (lásd Magyar Táncművészeti Egyetem [MTE] tanterve, 2017), így a táncosok teste, majdnem kizárólag ennek a technikának megfelelően alakul, fejlődik a fizikai tréningek során. A klasszikus balett lépései kodifikáltak, fő elvei pedig anatómia szempontból extrémnek mondhatók, kezdve a csípő láb és lábfej kiforgatásával. Habár a kiforgatottság ellentétes az ember természetes testtartásával, mégis megkönnyít pár mozdulatot a technikában, és alapkövetelmény a lépések megfelelő végrehajtásához. Így az lehet profi balett táncos, aki olyan anatómiai adottságokkal rendelkezik, amik lehetővé teszik számára, hogy kitartó gyakorlás során minél precízebben, ideálisabban sajátítsák el a balett technika lépéseit.

A kortárstánc világában rengeteg eltérő, egyéni stílus, irányzat létezik, amik nem feltétlen egy tradicionális tánctechnikához kapcsolódnak, hanem egyedi kifejezésmódok, elképzelések a tánc művészetéről. Mivel ahány ember, annyi elképzelés, nézőpont és személyes megvalósítási mód létezik, a kortárstánc definiálása

rendkívül nehéz, már-már filozofikus feladat, így a definíciók gyártása helyett a kortárstáncnak egy lényegi sajátosságát emelném ki: a kortárstánc aktuális, most történik. Ebből adódóan állandóan változik, fejlődik, hiszen azok formálják, alakítják, akik most aktívan művelik. Így, ha a kortárstáncról beszélünk a pályára való felkészülés középpontjába is az egyént állítanám, hiszen nem egy kodifikált rendszer minél tökéletesebb elsajátítása a cél, hanem, hogy megtaláljuk saját egyedi irányunkat, mint előadók.

A személyes előadás módunk megtalálására több mód létezik, az egyik a kortárstánc iskolák adta lehetőségek kihasználása. Én a Budapest Kortárstánc Főiskolán töltöttem a legtöbb időt diákként, így innen van a legtöbb személyes tapasztalatom. Az évek alatt a főiskolán rengeteg különböző impulzus ért, amik segítettek saját táncos személyiségem fejlődésében, kikristályosodásában. Az impulzusok különbözősége mögött áll többek között, hogy az iskola diák és tanár közössége egyaránt rendkívül színes, és a képzés több síkon történik. Természetesen egy kortárstáncos számára fontos, hogy legyen testtudata, koordinációs készsége, képezze a testét és könnyen tanuljon különböző mozgásokat, de ezek a főként fizikai tényezők csak egy részét képezik annak, amit egy táncosnak valóban el kell sajátítania ahhoz, hogy sikeres legyen a tánc szakmában.

A főiskolán rengeteg olyan tapasztalattal lettem gazdagabb, amik túlnyúlnak a csupán fizikai tréningen és az iskola elhagyása után, a mai napig hasznomra válnak. Ezek között van pár konkrét apróság, mint az időben érkezés és az órákra, próbákra, előadásokra való felkészülés, bemelegítés, az egyéni gyakorlás, munka fontossága, de akadnak köztük olyanok is, mint a szellemi nyitottság pozitív eredményeinek megtapasztalása és az ön-inspiráció elsajátítása.

BEMELEGÍTÉS, EGYÉNI MUNKA

A táncóra előtti bemelegítésben és az órák után, az órán tanultak átnézésében, gyakorlásában, szabad táncolásban és önmagunk önálló fejlesztésében az egyéni munka során a közös nevező, hogy mind saját magunk iránti felelősségre tanít minket. Az iskolában töltött évek a legideálisabb időszak arra, hogy beépítsük ezeket a mindennapjainkba, hiszen egy viszonylag állandó időbeosztás mellett könnyebb rendszert csinálni bizonyos tevékenységekből és pozitív szokássá alakítani őket.

Nekem diákként nagyon sokat segített, hogy a bemelegítés és az egyéni munka a Budapest Kortáránc Főiskolán mind az órarend részét képezik (Budapest Kortáránc Főiskola [BKTF], 2017), hiszen hiába érzem át ezen tevékenységek fontosságát és tartom őket nélkülözhetetlennek most, fiatal fejjel talán még nem rendelkeztem volna az önfegyessel, hogy én magam csináljak rendszert belőlük. Így, az órarend részeként viszont két fő tényező segített abban, hogy a bemelegítés és az egyéni munka a mai napig az életem részét képezik. Az egyik, hogy bár mindkettő egyéni feladat volt mégis mindenkire vonatkozott, ebből fakadóan a közösség támogató ereje, a közös munkamorál pozitív inspiráló energia tudott lenni. A másik, hogy mivel minden nap adott volt az idő bemelegíteni, majd egyénileg gyakorolni, biztonságos keretek között kitalálhattam, hogy számomra mi a hasznos, így most mikor saját magamnak kell időt szakítanom a felkészülésre és gyakorlásra, tudom mire és mennyi időre van szükségem. Nem utolsó sorban az egyéni gyakorlással töltött idő, mozgásformák egyéni átélése egyedi élményt ad és egy új oldalról segít saját stílusunk megtalálásában, ami a kortáráncos egyik alapvető szükséglete.

NYITOTTSÁG

A tanuláshoz hozzá tartozik a kapcsolattartás a profi szakmával, a jelenlegi divat és tendenciák nyomon követése a táncvilágban, előadások nézése, mely során ízlésünktől függően megtalálhatjuk a számunkra szimpatikus, inspiráló irányokat cél és részállomásokat a jövőre nézve. Az iskolás évek alatt, lehet több is, de minden diáknak kialakul legalább egy példaképe az éppen aktív, profi szakmából, legyen az a példakép egy társulat, koreográfus, vagy profi táncos. Ezeket a példaképeket fontosnak tartom a tanulás folyamatában, mert inspiráló húzóerőként hathatnak ránk.

Ugyanakkor tisztában kell lennünk azzal, hogy a profizmushoz vezető út nagyon is összetett és a legtöbb esetben nem lineáris. Visszatekintve iskolásként magamon, majd későbbi munkáim során diákokkal együtt dolgozva több ember esetében is tapasztaltam azt, hogy hajlamosak vagyunk olykor-olykor beszűkülni a tanulás folyamatában, és ha úgy érzékeljük, hogy a tanult anyag nem egyenesen támogatja az irányt vagy stílust, ahova el szeretnénk jutni, hajlamosak vagyunk kevesebb figyelmet fordítani annak megismerésére és magunkévá tételére. Holott az, hogy a más téren tanultakat ne tudnánk később saját választott irányunk hasznára fordítani sok esetben, csak egy illúzió vagy hamis gondolat, olykor pedig hozadéka csak később jelentkezik.

Egészen visszamenőleg, a gyerekek példáját nézve is sokszor bebizonyosodik, hogy a tanulás eredménye nem feltétlen rögtön a táncteremben mutatkozik meg, hanem akár évekkal később, vagy más, a táncon kívül eső életterületeken. (Példaként, a csoportos improvizációs feladatok által fejlődik a gyerekek szociális kompetenciája, ami által a későbbiekben könnyebben köthetnek emberi kapcsolatokat vagy boldogulhatnak táncon kívüli csoportos szituációkban is).

A fent említettek miatt az aktív táncos diákok számára különösen fontosnak tartom a nyitottság képességének elsajátítását. Hogy saját példát említsek, a Budapest Kortárstánc Főiskolán a Limón technika alapú óráim¹ során merült fel bennem a nyitottság kérdésének fontossága, mikor azt tapasztaltam, hogy a diákok többsége

¹ Angelus Iván rektor felkérésére a 2016/2017 tanév során tartottam Limón alapú órákat a Budapest Kortárstánc Főiskolán az iskola diákjai számára.

máshogy áll a technikai alapú órához, mint a jelen trendeket képviselő improvizáció, vagy kompozíciós órákhoz. Ami valahol teljesen érthető és elfogadható volt számomra, hiszen más szerepet vállal a táncos fejlődésükben egy technikai tréning és egy kreativitást fejlesztő improvizációs óra, de néha azt éreztem, hogy az ízlés és a preferenciák előtérbe helyezése a különböző tanulási folyamatokra való nyitottsággal szemben a diákok szempontjából, a teremben elvégzett munkájuk rovására megy.

Nem állítom, hogy ez a jelenség feltétlen tudatos lenne, hiszen, mint már említettem, rengeteg dolog hasznára csak utólag derül fény, de pontosan ezért táncosként fontosnak tartom, hogy teljes nyitottsággal álljunk az új tapasztalások elé, hogy mindenben megtalálhassuk a saját magunk számára hasznosítható részeket. Ennek megfelelően a Limón óra élménye alapján arra a konklúzióra jutottam, hogy érdemes a diákok figyelmét a nyitottság kérdése felé fordítani, annak fontosságát hangsúlyozni, ugyanakkor az is tisztázódott bennem, hogy a nyitottság nem tanítható. Pozitív hatásait mindenkinek a saját bőrén kell majd gyakorlatban megtapasztalnia ahhoz, hogy igényük legyen rá, életük részévé váljon.

A nyitottság egy másik, a fizikai testre gyakorolt hatását is fontosnak tartom kiemelni, hiszen a szellemi és gondolkodásbeli nyitottság vezet a testi, fizikai nyitottsághoz. Az egyik nem létezik a másik nélkül, mivel a táncban test szellem és lélek együtt dolgozik, ezeknek az összhangba hozatala a cél. Ha gondolkodásmódunkban blokkok vannak, azt a fizikai eredményeink is tükrözni fogják a legtöbb esetben azonnal.

Aki komolyan megtapasztalta a tánc tanulásának élményét valamilyen téren, talán már találkozott az érzéssel, hogy sokszor egy gondolat vezet fizikai korrekciók megvalósításához, a konkrét izomerővel elért korrigálás helyett. Például a funkcionális és elasztikus, ruganyos 'plié' eléréséhez többek között a csípő, térd és boka ízületeink nyitottságára van szükségünk, aminek a megvalósítását segítheti ennek az ízületi nyitottságnak különböző módokon, gondolati úton történő vizualizációja. Ez csak egy példa a sok közül, ami bizonyítja, hogy a tánc tanulás folyamata önmagában rendkívül összetett

ÖN-INSPIRÁCIÓ

Bármilyen táncot tanulunk, alapelvekkel, és azok elrendezésével, új irányokkal, új dinamikákkal, ritmusokkal és fizikai koordinációkkal találkozhatunk, és minden esetben új lehetőségeket ismerhetünk meg és sajátíthatunk el, mint előadók. Bármilyen tánctechnika megismerésével performer énünket színesíthetjük és gazdagíthatjuk az újonnan tanult elvek elfogadásával és saját magunkba való beépítésével vagy éppen ellenkezőleg, azok elutasításával. A tanulás folyamán szerzett választási lehetőségek megismerésében ugyanis nem csak az hasznos, ha valami számunkra pozitív alternatívával találkozunk, hanem az is feltétlen része a tanulásnak, hogy felismerjük, mit nem szeretnénk. Ezért tartom fontosnak, hogy a táncos, mint diák minél több téren képezze magát.

Ha egy táncos csak bizonyos téren, technikákban képzeti magát, nem is tudhat a sok választási lehetőségről, amit elutasít az által, hogy nem ismeri meg a többi irányt. Persze nem állítom, hogy minden tánctechnikát profi szinten el kell sajátítani, hiszen valószínűleg rengeteg falba ütköznénk, ha ez lenne a cél. De úgy gondolom, minél több irányban szerzünk tudást, annál gazdagabbak leszünk, mint előadók, és annál könnyebben kristályosodik ki saját választott irányunk.

A tudást, amit gyűjtünk, persze tudnunk kell kezelni. Egy amerikai tánc dramaturg és koreográfus; Susan Leigh Foster *Dancing Bodies* című tanulmányában írja le a következő gondolatot:

„To learn dance, one has to learn dance and also has to learn dance learning; then to learn dance, one may have to unlearn dance but one will not have to relearn dance learning.” (Foster, 1997, 235-258.) Azaz, ha bármilyen táncot szeretnénk tanulni, meg kell tanulnunk a tánctanulás módját, és abban az esetben ha egy másik tánctechnikát is meg szeretnénk tanulni, lehet hogy el kell engednünk az előző technikák során tanult princípiumokat az új technika tanulásának idejére, de a tánc tanulásának folyamatát már nem kell újratanulnunk.

Egy nagyon egyszerű mozdulat, mint például egy 'curve' (a modern technikákban gyakran használt elem, a legtöbb esetben a gerinc egy részének ívelését jelenti) másképp néz ki, más irányvonalakat, gondolatokat rejt a megvalósítása ha Cunningham, ha Graham, vagy ha Limón technikáról beszélünk és még egy technikán belül is tanártól függően lehet eltérés az elvárt kivitelezés módjában. Így a táncok tanulásának

folyamatában a tanulás folyamata mindig fejleszthető, ugyanakkor egyfajta állandó tényező a tánctanulás során, azonban az új mozdulatokat, dinamikákat, koordinációkat és azok zeneiségét, minőségét, azaz a fizikai megvalósítását a technikáknak érdemes mindig tiszta lappal kezdeni.

Mivel a tánc előadóművészet, minden tréning egyfajta előadásra való felkészülés, legfőbb céljuk, hogy lehetőséget adjanak az új információk megemésztésére, átszűrésére önmagunkon, hogy egy elsajátított formában beépíthessük előadasmódunkba. Ezért nagyon fontosnak tartom, hogy túllássunk a táncórák fizikaiságán és inspirálni tudjuk magunkat a jövőre nézve, a legtöbbet kihozva bármilyen irányú táncórából.

Felmerül bennem a kérdés, hogy valakit meg lehet-e tanítani arra, hogy inspirálja önmagát. Talán mindenkinek magának kell rátalálnia az ízére, de egy biztos, hogy önmagunk inspirálása segítségével, olyan új dolgokra lelhetünk a tanulás folyamatában, amik talán addig mindenki számára ismeretlenek voltak, és talán ezt jelenti egy adott anyag önmagunkon átszűrt hasznosítása, az-az a fejlődés folyamata, az egyéni előadasmód megtalálása.

Adott esetben vegyünk például egy megtanult begyakorolt fix mozgássort, vagy tréninget, amit már sokat ismételtünk, így a sorrendiségre már nem kell figyelni, mert elsajátítottuk. Ebben az esetben ha nem ráununk az ismétlésre, hanem inspiráljuk magunkat új dolgok keresésére az adott mozgássorban, máris új kapuk nyílnak meg előttünk és a mozgássoron túl más szinten kezdhetünk el figyelni a tér elrendezésére és használatára, a teremben lévő többi táncossal való viszonyra és a zene frazeálására. Ettől persze a mozgássor maga szerkezetében nem fog megváltozni, viszont gyakorlásunk élő és egyedi lesz, új dimenziókat nyithatunk meg magunk előtt, amik túlnyúlnak a csupán fizikai tréningen és később a színpadon is hasznosíthatóak.

HÍD AZ ISKOLA ÉS A SZAKMA KÖZÖTT

A táncművészeti intézmények pár praktikai szempontból, mint például az állandó teremhasználati lehetőség, a rendszeres tréning és előadási lehetőségek, laboratóriumi körülmények között adnak lehetőséget egy táncos diák számára a helyes táncos önkép kialakítására. Természetesen a diákon múlik, hogy mennyire lát reálisan és mit hoz ki az iskola kínálati lehetőségeiből, mit sajátít el szellemi, mentális és fizikai szinten, míg ezek a pozitív körülmények adottak és hogyan tudja majd kamatoztatni a megszerzett tudást és tapasztalatot a való életben, szakmában, mikor az intézmény falain kívül magáról kell majd gondoskodnia. Ezért fontos, hogy már a diákként, még ha egyelőre egy biztonságos, több irányból támogatott nézőpontból is, de lépést tartsunk az aktuális szakmai élettel. Ugyan egyre gyakoribb, hogy a kortárstánc főiskolákon tanuló diákok a későbbiekben nem feltétlen és kizárólagosan elit táncosok akarnak lenni, hanem akár koreográfusok, tanárok, tánc kritikusok, táncterapeuták, ugyanakkor a táncos szakma még így is kicsi ahhoz képest, hogy hány munkára jelentkező pályakezdő kerül ki ezekből az intézményekből évente, világszerte. Éppen ezért ha lépést szeretnénk tartani az állandóan változó és fejlődő kortárstánc világával, az aktuális szakmával való kapcsolattartást már az iskolában töltött évek alatt érdemes elkezdni. Szerencsés esetben a táncművészeti intézmények is segíthetik a diákjaikat ebben az által, hogy az iskola keretein belül rövidebb vagy hosszabb időre lehetőséget kínálnak az aktív táncosokkal, koreográfusokkal való közös munkára.

A Budapest Kortárstánc Főiskolán rendszeresen tanulhattam Hód Adriennről, aki ma is aktív hazai koreográfus, és volt alkalmam megismerkedni a táncélet pár nemzetközi szereplőjével is kurzusok, vagy új darabra való felkészülések során.

Egy másik ilyen lehetőség diákként, ha az iskola beleegyezésével és támogatásával mi magunk megyünk el kurzusokra ahol új tapasztalatokat, impulzusokat nyerhetünk az iskola falain kívül.

Mindkét lehetőség kiváló példa arra, hogy a kortárstánc főiskolák hogyan képeznek hidat a diákok és az aktív művészek között, ezzel is elősegítve a diákok továbblépését az iskola befejezése után.

Az aktív művészekről való tanulás és kurzusok látogatása nem csak a diákok szempontjából jelent ismeretszerzést az aktuális helyzetről, hanem fordítva is működik, az-az a tanároknak és koreográfusoknak is lehetőséget nyújtanak az ilyen alkalmak, hogy betekintést nyerjenek, kik a fiatal pályakezdő, munkára jelentkező emberek. Manapság egyre ritkábbak a nyitott válogatások társulatokhoz, projectekhez. Az iskola elhagyása után folytatott kurzusok látogatása nem csak a továbbképzés, önképzés egy formája, hanem „networking” is. Ahogy Theo Clinkard nemzetközileg elismert brit koreográfus kijelentését olvashatjuk egy, a kortárstánc főiskolák és az onnan kikerülő táncosok helyzetét érintő cikk kapcsán:

“I don’t believe in auditions. I teach classes and workshops so I can meet people and see them dance in a non-competitive environment. [This] keeps me in touch, let’s me know which dancers are around and helps me find out what is moving them at any given point.” (Jennings, 2015)

- Én nem hiszek a meghallgatásokban. Órákat és kurzusokat tartok, így megismerhetek embereket, láthatom őket versenyhelyzet nélküli környezetben. Ez folyamatos kapcsolatban tart velük, megmutatja, hogy mely táncosok vannak jelen és segít kitalálni, hogy mi motiválja őket az adott pillanatban.² -

Ezen elvek mentén egyre több koreográfus választja a kurzustartást, mint felvételi lehetőséget. Míg egy tradicionális felvételi során általában rövid, tömör adrenalin fűtött versenyszituációs helyzetben ismerhetik meg a munkát kínáló koreográfusok, tanárok a munkára pályázó táncosokat, addig egy kurzuson hosszabb idő keretében természetesebb munkakörnyezetben szerezhetnek tapasztalatot a résztvevők és szervezők egymásról.

² A jelenlegi és a szakdolgozatban szereplő többi idézetnek a magyar fordítása egyaránt saját munkám.

NÉZŐPONTOK

Ahogy az, hogy ki milyen felvételi módot választ, koreográfusonként változó, úgy az is személyenként eltérő lehet, hogy mit keresnek egy táncosban a felvételi során. Néhány koreográfusnak az a legfontosabb, hogy a táncosok rendkívüli technikával rendelkezzenek, mások erős színpadi jelenlétet tartják előnyben és vannak, akik a jól fejlett vokális készségek preferálják.

A koreográfusok a felvételiző táncosokkal szemben személyenként változó igényeire jó példa a Nagy-Britanniában kialakuló vita az ottani vezető koreográfusok és kortáránc főiskolák között. 2015 tavaszán Lloyd Newson, Akram Khan és Hofesh Shechter sajtóközleményt adott ki, amely súlyos aggodalmakat vetett fel a három legfontosabb angol kortáránc intézményre (a Trinity Laban, a Leeds-i Northern School of Contemporary Dance (NSCD) és a Euston-i London Contemporary Dance School (LCDS) vonatkozó képzés standardjaival kapcsolatban (Jennings, 2015). Ezek az államilag finanszírozott intézmények évente mintegy 150 diplomás diákot engednek útjukra, akiknek többsége a későbbiekben elhagyja a szakmát. Lloyd Newson, Akram Khan és Hofesh Shechter ezen diákok technikai és előadói képzettségének hiányára hivatkozva tették közzé álláspontjukat, mely szerint a brit kortáránc intézmények nem készítik fel diákjaikat kellő alapossggal a szakmai életre és így ők maguk a felvételeik során inkább a tengeren túlról alkalmaznak táncosokat:

„our graduates "more often than not, lack rigour, technique and performance skills" (Newson), and are "consistently outclassed by fitter, stronger and more versatile counterparts from Europe, Asia and the US" (Shechter). (Clark, 2015)

- A nálunk végzett diákokból meglehetősen gyakran hiányzik a fegyelem, a technikai és előadói készség (Newson) és rendszeresen alulmaradnak fittebb, erősebb és sokoldalúbb európai, ázsiai és amerikai társaikhoz képest (Shechter) -

Egy rövid időre én magam is a The Place, London Contemporary Dance School (LCDS) diákja voltam így személyesen is érdekesnek tartom a vitát, a három koreográfus felvetése és a főiskoláknak erre a felvetésre adott válasza több, globálisan érdekes jelenséget, kérdést világít meg a kortárstánc képzéssel és a szakmai pályára való felkészüléssel kapcsolatban, nem csak Nagy-Britanniára vonatkozóan.

Egyik oldalról érthető, hogy a repertoárokat előadó társulatok koreográfusai tiszttában vannak a táncosaikra vonatkozó elvárásaikkal és specifikusan tudják, hogy milyen táncosokat szeretnének szerződtetni előadásaikhoz.

A másik oldalról a mai professzionálisan dolgozó táncosok csak kis részére igaz, hogy huzamosabb időre egy fix társulatnál dolgozik. Egyre több új irány alakul ki és sok fiatal művész dönt úgy, hogy saját alkotómunkába fog, egyedül vagy pár azonos módon gondolkodó társával, egyre több a project alapú, időszakos munka és egyre többen választják a szabadúszást, mint életformát. Így egy frissen végzett diáknak már nem elég és olykor nem is feltétlen kell technikás táncosnak lennie, hanem tudnia kell menedzselni önmagát, ami a kortárstánc főiskoláknak is egy komplexebb feladatot ad a diákok profi pályára való felkészítésével kapcsolatban. Erre vonatkozóan Kenneth Tharp, a The Place (LCDS) vezérigazgatója mondta:

“all students are taught how to write a business plan as an essential tool for survival in the professional dance world”. (Mackrell, 2015)

- Minden diákot megtanítunk üzleti tervet írni, hiszen ez egy elengedhetetlen eszköze a túlélésnek a hivatásos táncosok világában. -

KONKLÚZIÓ

Nincs konkrét definíciója a kortárstáncnak, hiszen folyamatosan változik és fejlődik és nincs konkrét recept a pályára való felkészüléshez, hiszen mindenki a saját útján fog elindulni és remélhetőleg eljutni oda, ahova tart. Viszont a szakdolgozatom írása során kikristályosodott pár gondolat, ami hasznosítható a táncossá válás folyamatában.

A nagy szabadságra és lehetőségek végtelenségére való tekintettel az egyetlen biztos pont mi magunk vagyunk. Ezért a helyes táncos önkép kialakítása és orientációs készségünk fejlesztése a cél, ami által megtalálhatjuk saját előadási módunkat. Ez viszont csak teljes nyitottsággal és rengeteg befektetett önerővel lehetséges. Ugyanis a saját előadási mód megtalálása nem azt jelenti, hogy mindent egyféleképpen, a magam módján tudok csinálni, hanem hogy bármilyen mozgásminőséget, stílust, technikát be tudok fogadni és ezekhez hozzá tudom adni önmagam, ez által egyedivé és különlegessé téve az előadás módját, maradandó élményt adva magamnak és az előadást néző külső szemnek egyaránt.

Az egyediséget egyre jobban középpontba helyező kortárstánc világában a legnagyobb szívességet akkor tesszük magunknak, ha azon dolgozunk, hogy a legjobbak legyünk önmagunkhoz képest abban, amik vagyunk. Hiszen a táncművészet, mint bármilyen más művészet nem a sorozatgyártásra alapul, és hogy kitűnjünk a tömegeből, egyetlen egy helyre térhetünk vissza... önmagunkhoz.

Az egyediség és saját előadási mód azonban csak az egyik összetevője a tánc szakmában való érvényesülésnek. Mindemellett ma már nélkülözhetetlen a rugalmasság, nyitottság és - akár az irányzatok, stílusok közötti - váltás képessége is ahhoz, hogy valaki valóban sikeres lehessen ezen a pályán.

„You have to love dancing to stick to it. It gives you nothing back, no manuscripts to store away, no paintings to show on walls and maybe hang in museums, no poems to be printed and sold, nothing but that fleeting moment when you feel alive. It is not for unsteady souls.”

-Merce Cunningham- (1968)

„Muszáj szeretned táncolni, hogy kitarts mellette. Nem ad semmit vissza, nincsenek eltárolható kéziratok, sem falra akasztható, vagy esetleg múzeumban kiállítható festmények, nincsenek ki- és eladható versek, semmi, leszámítva azt a mulandó pillanatot, amikor igazán érzed, hogy élsz. Ez nem ingatag lelkeknek való.”

-Merce Cunningham-

REFERENCIÁK

Clark, N. (2015). *British schools producing performers who 'lack skills' forcing choreographers to recruit overseas*. Independent (<http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/theatre-dance/news/british-schools-producing-performers-who-lack-skills-forcing-choreographers-to-recruit-overseas-10166119.html>) Letöltés dátuma: 2017.06.20

Cunningham, M. (1968). *Changes: Notes on Choreography*. Something Else Press, New York. (<https://ais.ku.edu.tr/course/21430/Cunningham%20-%20You%20have%20to%20love%20dancing%20to%20stick%20to%20it.pdf>) Letöltés dátuma: 2017.08.02.

Foster, S.L.: Dancing Bodies in Desmond, J.C. (1997, szerk.). *Meaning in Motion: New Cultural Studies of Dance (Post-Contemporary Interventions)*. Duke University Press, London, 235-258.

Jennings, L. (2015). The struggle for the soul of British dance. *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/stage/2015/jul/12/contemporary-dance-debate-shechter-khan-newson-laban-students-training>) Letöltés dátuma: 2017.06.20.

Mackrell, J. (2015). Are British dancers really outclassed on the world stage? *The Guardian*, (<https://www.theguardian.com/stage/dance-blog/2015/apr/13/are-british-dancers-outclassed-on-the-world-stage-akram-khan-hofesh-schechter-lloyd-newson>) Letöltés dátuma: 2017.06.20.

Budapest Kortárástánc Főiskola: Táncművész szak, kortárástánc szakirány, BA KKK, tanterve, http://tanc.org.hu/wp/wp-content/uploads/2014/11/BCDA_study_plan_2015_18.pdf. Letöltés dátuma: 2017.07.14.

Magyar Táncművészeti Egyetem tanterve <http://www.mtf.hu/download/1315463117.pdf>, Letöltés dátuma: 2017.07.14.